

ולשמואל דסבר דהיתר מפולש בדלת, הא סבירא ליה דתורתו כסתום ולא בעינן [בעקמומיתו] ולא מידי.

[ולהיש מפרשים, סגי בלחי או קורה, וכל שכן דסגי בצורת הפתח].

וכל כי האי גוונא, מי עבדינן כתרי חומרי?! [תוספות]

והא תניא דלא עבדינן כהאי גוונא כתרי חומרי:

דתניא: לעולם הלכה כבית הלל בכל מקום שנחלקו עם בית שמאי. אלא:

והרוצה לעשות כדברי בית שמאי — עושה [ולקמן פרכינן עלה, דסותר סיפא לרישא].

והרוצה לעשות כדברי בית הלל — עושה!

אבל אדם העושה, במקום שיש ביניהם שתי מחלוקות הכרוכות זו בזו, גם מקולי בית שמאי, וגם מקולי בית הלל — הרי זה רשע!

ואם עושה גם מחומרי בית שמאי וגם מחומרי בית הלל במקום ששתי מחלוקות כרוכות זו בזו — עליו הכתוב אומר: הכסיל בחשך הולך!

שהרי אינו יודע להבחין על מי לסמוך אם על בית שמאי אם על בית הלל [רש"י בראש השנה דף טו א].

אלא, כך יעשה: אי נוהג כבית שמאי —

יעשה כקוליהון וכחומריהון. אי נוהג כבית הלל — יעשה כקוליהון וכחומריהון!

ומפרשינן תחילה לברייתא, והדר הדרינן לעובדא דנהרדעא.

ומקשינן: הא גופא דברייתא קשיא מיניה וביה:

שהרי בתחילה אמרת: לעולם הלכה כבית הלל. ומשמע דחייבים לעשות כבית הלל.

ואילו הדר, לאחר מכן אמרת: הרוצה לעשות כדברי בית שמאי — עושה?!

ומשנינן: לא קשיא.

כאן, בסיפא דאמרינן: הרוצה לעשות כדברי בית שמאי, עושה — קודם שיצתה בת קול ואמרה: הלכה כבית הלל בכל מקום [וכדאיתא לקמן דף יג ב]. שאז היה רשאי כל הרוצה לעשות כדברי בית שמאי, לעשות כקוליהון וחומריהון.

כאן, ברישא דאמרינן: הלכה כבית הלל — לאחר שיצתה בת קול! (27)

ואיבעית אימא: הא והא רישא וסיפא איירי לאחר שיצתה בת קול.

וכולה ברייתא [הגרא"מ הורוויץ זצ"ל] רבי א-1 יהושע היא, דלא משנח בבת קול! דקאמר [בבא מציעא דף נט:]: לא בשמים היא, שכבר ניתנה לנו התורה מהר סיני [תוספות שם]!

למר סגי בצורת הפתח, אי אפשר להחמיר יותר משניהם [תוספות וריטב"א].

ומשנין: **אמר רב נחמן בר יצחק: כוליה כרב עבדה בנהרדעא, ולא הטילו עליו מדשמואל כלום, דהא רב סבירא ליה תורתו כמפולש, ואף דלרב גופיה, להיתר מפולש סגי בצורת הפתח דהא אמר רב הלכה כתנא קמא דהכי סבירא ליה, זה אינו, דאמר רב הונא אמר רב: הלכה כתנא קמא דסגי בצורת הפתח, ואין מורין בן למעשה, אלא כחנניה דבעי דלת!**

ומקשינן: **ולרב אדא בר אהבה אמר רב, דאמר: הלכה כתנא קמא — דסגי בצורת הפתח למבוי מפולש — ומורין בן, מאי איבא למימר, היכי עבדי בנהרדעא כתי חומרי?**

אמר ומשני רב שיזבי: כי לא עבדינן כחומרי דבי תרי, הני מילי היבא דסתרי תרי החומרות אהרדי לגמרי, וכגון שדרה וגולגולת!

וכי הא דתנן: עצם מת [שאינ עליה בשר] גדולה כשעורה, מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באוהל, אבל שדרה שלימה של מת או גולגולת שלימה של מת, מטמאים אף באוהל!

השדרה והגולגולת שהסרו — כשיעור שאין יכול לחיות כך, אילו חסרו מחיים — דינם כשאר עצם שאינו מטמא באוהל!

וכמה חסרון בשדרה שאינו יכול לחיות,

ואיבעית אימא: לעולם הלכה כבית הלל ואף הרוצה לעשות כדברי בית שמאי כקוליהון וחומריהון אינו עושה, שכבר יצתה בת קול שהלכה כבית הלל! **אלא הכי קאמר הברייתא: כל היבא דמשכחת תרי תנאי, ותרי [או תרי] אמוראי דפליגי אהרדי [כשתמצא תנאים או אמוראים החולקים ביניהם] כעין מחלוקת שנחלקו בדברים אחרים בית שמאי ובית הלל, הרוצה לעשות כדברי זה — עושה, והרוצה לעשות כדברי זה — עושה! ובלבד דלא ליעבד כי קוליה דמר, וכי קוליה דמר, [וכדאיתא בברייתא: מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל — רשע]. ולא כחומריה דמר וכי חומריה דמר, [וכדאיתא בברייתא: מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל, עליו הכתוב אומר: הכסיל בחושך הולך]. **אלא: או כי קוליה דמר — וכחומריה, עביד [יעשה כקולתו וחומרתו של זה]! או כקוליה דמר — וכחומריה, עביד!** [וכדאיתא בברייתא: אלא אי כבית שמאי כקוליהון וכחומריהון, אי כבית הלל כקוליהון וכחומריהון].**

והשתא הדינן לאקשווי, אהא דבנהרדעא פסקו לעשות הן כחומרי רב והן כחומרי שמואל, **דמכל מקום קשיא** האיך עבדו כן להחמיר כשניהם?! דקא סלקא דעתין השתא, דאף שאם רוצה להחמיר או להקל כשניהם בשני מחלוקות שאינם כרוכים זה בזה כלל, ודאי עושה, והכא במבוי עקום דנהרדעא, הרי אנו מחמירין כחומרא דחד במחלוקת דמבוי עקום, וכחומרא דחד במחלוקת דמבוי מפולש, ואין מחלוקת אלו כרוכים ותלויים זה בזה כלל! מכל מקום, כיון דלענין היתר מבוי עקום, בין למר ובין

עקום תורתו כמפולש, ב. מבוי מפולש, תיקונו בצורת הפתח]. ואם סובר אדם כרב במה דסבירא ליה דמבוי עקום תורתו כמפולש, ומאיך סובר כשמואל דמבוי מפולש בעי דלת, אין הוא סותר דברי עצמו, כיון דלא תליא הא בהא!

ותמהינן: **והיבא דפתרי תרי חומרות אהרדי** אטו **לא עבדינן? מתיב עלה רב משרשיא:** שנה ראשונה, שניה, רביעית וחמישית של שמיטה נוהג בהם מעשר שני! ושנה שלישית וששית נוהג בהם מעשר עני! ונחלקו בית שמאי ובית הלל מתי מתחדשת השנה, ומשתנה דין מעשר האילנות: בית שמאי סוברים: באחד בשבט ראש השנה לאילנות. ובית הלל אומרים: בחמשה עשר ב.

מעשה ברבי עקיבא שליקט פירות מעץ אתרוג באחד בשבט שבסוף שנה שניה הנכנסת לשלישית, ונהג בו לחומרא שני עישורין [מיני מעשרות], מעשר אחד לעני נהג בו **כדברי בית שמאי** שכבר נתחדשה שנה שלישית שהיא שנת מעשר עני. ומעשר אחד שהוא מעשר שני נהג בו **כדברי בית הלל** שעדיין שנה שניה — ששנת מעשר שני — היא! [לא שהפריש שני פעמים, אלא: הפריש מעשר שני על תנאי, וחיללו ואכל הוא עצמו את המעות בירושלים, ואת המעשר עצמו נתן לעניים; ותוספות כאן, וראה "עיונים"].

והשתא תיקשי היאך עביד רבי עקיבא כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל, והא מה דעביד רבי עקיבא הוי תרי חומרי דסתרי אהרדי, שאם חייב במעשר שני אי אפשר שיהא חייב במעשר עני?

ולפיכך אינו מטמא באוהל? **בית שמאי אומרים: שתי חוליות, ובית הלל אומרים: חוליה אחת!**

ובגולגולת כמה חסרון שלא תטמא באוהל? בית שמאי אומרים: אם ניטל מן הגולגולת **כמלא מקדח** [מפרש לה בבכורות]! **ובית הלל אומרים:** אם ניטל מן הגולגולת, כשיעור **כדי שינטל מן החי וימות בהכי**, הוי חסרון [ומפרש שיעורו בבכורות]!

ואמר רב יהודה אמר שמואל: **וכן ממילא** נחלקו בית שמאי ובית הלל **לענין טריפה**, בכמה חסרון שבשדרה ובגולגולת חשיב טריפה, שהרי אם אין יכול לחיות, הוה טריפה!

והשתא משנינן: דלא אמרו שאין לעשות כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל אלא בכגון האי פלוגתא דשדרה וגולגולת, שאם יחמיר אדם כבית שמאי לחוש לטומאת אוהל בשדרה שחסרה רק חוליה אחת, ומשום שסובר שיכול החי לחיות בחסרון חוליה אחת, ומאיך יעשה כחומרת בית הלל וימנע מלאכול בהמה שחסרה לה חוליה אחת דהויא טריפה לבית הלל, בזה הוא דאמרינן דהוי כסיל ההולך בחושך! דממה נפשך: אי סברת כבית שמאי דבחסרון חוליה אחת אפשר לחיות, אף טריפה לא הוי, דהא בהא תליא! וזה הולך בחושך ועושה תרי חומרי דסתרי אהרדי.

אבל היבא דלא פתרי אהרדי, עבדינן! וכגון, גבי מבוי עקום! ואף דממה נפשך סגי בצורת הפתח בין לרב ובין לשמואל וכמו שנתבאר, מכל מקום מתרי טעמי הוא דסגי בצורת הפתח [דרב סבירא ליה א. מבוי

ומשנינן: רבי עקיבא גמריה איסתפיק ליה, [נסתפק כיצד קיבל] ולא ידע אי בית הלל בחד בשבט אמור, אי בחמיסר בשבט אמור, ועבד הכא לחומרא והכא לחומרא, ונמצא שהחמיר רק כבית הלל, ולא עשה כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל! [וביאר הריטב"א: דדוקא הכא לא מיקרי כסיל בחושך הולך כיון "שלא היה מי שיברר לו האמת. אבל מי שעושה חומרא דמר ודמר מפני שאינו יודע הדין, אף על פי ששורת הדין כך יש לו לעשות, מכל מקום אכתי קרינא ביה שהוא כסיל הולך בחושך, שהיה לו ללמוד ולא למד". וראה מה שכתב על זה, בחזון איש יורה דעה סימן ק"ג סק"ה].

ומשנינן: הכי קאמר הברייתא: אם היה המבוי מפולש לפרטיא מכאן ובקעה מכאן, נעשה אותו מבוי כאילו היה מפולש לבקעה מכאן ובקעה מכאן וסגי ליה בצורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן.

ומסיים בה רב יוסף במימרא דלעיל, דקאמר לה משמיה דרב יהודה דאמר משמיה דרב, והוסיף משמיה דרב יהודה, שלא משמיה דרב: אם היה המבוי הפתוח מצדו האחד לרשות הרבים, כלה בלא מחיצה מפסקת לרחבה [מסתיים בקצהו השני לתוך הרחבה, שהיא חצר שאחורי הבתים מוקפת ארבע מחיצות שהיא רשות היחיד גמורה, ואין בה דיורין], וגם נפרץ הכותל מעברה השני של הרחבה לרשות הרבים — פירצה עד עשר אמות — כנגד פירצת המבוי שלצד הרחבה, הרי זה מבוי סתום ואין צריך כלום לתקן אותה פתיחה [של המבוי] שלצד הרחבה" [רש"י], אלא אותה פתיחה של המבוי לרשות הרבים. [וכתבו התוספות: "ולא חשיב ליה כמפולש, משום דביציאתו מן המבוי יש מקום לנטות לכאן ולכאן לצדי הרחבה, ולא אתי למישרי מפולש". וכוונתם: דאי לאו האי טעמא הוי בעי תיקון במקום הפירצה לרחבה, משום ד"מיחזי כמפולש"].

ותמהינן: למה לי לאשמועינן דבקעה מכאן ובקעה מכאן סגי בצורת הפתח, השתא סרטיא שהיא רשות הרבים מכאן ובקעה מכאן, אמרת: דסגי אם עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן?

ותמהינן: למה לי לאשמועינן דבקעה מכאן ובקעה מכאן סגי בצורת הפתח, השתא סרטיא שהיא רשות הרבים מכאן ובקעה מכאן, אמרת: דסגי אם עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן?

אבל אם היו המבואות מפולשין ופתוחין לפרטיא [רשות הרבים] מכאן ולבקעה [כרמלית, ואסורה בטלטול מדרבנן] מכאן, או פתוחה לבקעה מכאן ובקעה מכאן סגי לכולי עלמא, אם עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן?

אמר ליה אביי לרב יוסף: הא דאמרת משמיה דרב יהודה דמבוי הכלה לרחבה אין צריך כלום, ולא פירש לך רב יהודה ממאן גמרה, דשמואל היא! כלומר: משמואל רביה גמרה!